

**Štátny slovenský ústredný archív
v Bratislave**

33

I. oddelenie

ÚSTREDŇA ŠTÁT. BEZBEČNOSTI

Inventár

**Spracoval: František Bielik
1961**

33

Š T Á T N Y S L O V E N S K Ý Ú S T R E D N Ý A R C H Í V
I. o d d e l e n i e

Ú S T R E D Ň A Š T Á T N E J B E Z P ě Č N O S T I

- Ť Š B -

/ I n v e n t á r /

S p r a c o v a l : F r a n t i š e k B i e l i k

B r a t i s l a v a , 1 9 6 1 .

Ú V O D

V z n i k

Podľa §-u 1 odst.2 vl. nar. č. 314/1939 Slov.zák. bola pre všetky veci štátnej bezpečnostnej služby na území tzv. Slovenského štátu zriadená Ústredňa štátnej bezpečnosti v Bratislave.

Do kompetencie ÚŠB patrili tieto veci:

a/ všetky záležitosti politickej povahy, najmä socialistické a komunistické pohyby, židovská otázka, maďarská strana a národnostný pohyb maďarskej národnej skupiny, ukrajinská otázka, záležitosti HSĽS, DP, HG, HM, FS, DJ, pohraničné incidenty, zahraničný odboj ČSR a podobne;

b/ všetky veci tlačové a cenzúra ;

c/ veci hospodárske z hľadiska verejného poriadku a pokoja / strajky a výluky, nezamestnanosť, zásobovacie závady väčšieho rázu a pod./;

d/ zákon na obranu štátu ;

e/ interné pokyny a opatrenia dôverného rázu administratívno-polícajnej povahy ;

f/ obranná služba zpravodajská.

V obvode bratislavského policajného riaditeľstva preberala ÚŠB aj pôsobnosť a exekutívu v takých záležitostiach, ktoré by mali patriť do kompetencie Policajného riaditeľstva v Bratislave.

Vo veciach obrannej služby zpravodajskej vykonávala ÚŠB svoju funkciu :

a/ priamo v býv. župe bratislavskej, nitrianskej a považskej ;

b/ nepriamo v župe podtatranskej a sarišsko-zemplínskej prostredníctvom svojej odbočky v Presove u Policajného riaditeľstva a v župe pohronskej prostredníctvom svojej odbočky u Štátneho policajného úradu vo

Zvolene. Odbočky boli skrátene označované zn. ÚŠBO.

Vo veciach spravodajských a štáto-bezpečnostných vôbec podliehali Ústredni štátnej bezpečnosti býv. župné a okresné úrady, notariáty, žandárstvo a polícia, ktoré boli povinné bezpodmienečne vykonávať rozkazy a pokyny ÚŠB.

Podávanie zpráw

Zpráwy vseobecné

O každej záležitosti, ktorá sa týkala agendy ÚŠB bolo treba podať zvláštnu zprávu. Zpráwy bolo potrebné priamo adresovať Ústredni štátnej bezpečnosti. Zpráwy sa mali podávať v jednoduchej obálke, len v prípadoch veľmi dôverných sa podávala zpráva v dvoch obáľkach. Na vonkajšej obálke nesmelo byť označené, že išlo o dôvernú zprávu. Zpráwy bolo treba podávať písomne, len v súrnych prípadoch telefonicky alebo telegraficky. V každej zpráve mali byť uvedené nacionálne osôb o ktoré išlo a ktoré bolo treba uvádzať na začiatku zpráwy.

Žandárske stanice podávali okresnému náčelníkovi zpráwy vo veciach politických a trestných veciach štáto-bezpečnostných. Pokiaľ sa týkalo vecí HSŠS, DP, HG, HM, FS a DJ, mali hlásiť len také akcie, pri ktorých by mohol byť porušený verejný poriadok, napr. závažné rozpory medzi funkcionármi strany, pokiaľ by tieto rozpory mali vliv na jej prácu alebo na verejný poriadok a pokoj.

Policačné riaditeľstvo v Presove a štátne policačné úrady podávali zpráwy o tých istých veciach ako žandárske stanice, okrem toho o veciach tlačových, hospodárskych a náboženských. Notári podávali zprávy okresným náčelníkom v tých istých veciach ako policačné úrady.

Okresní náčelníci podávali zprávy přímo ÚŠB. Zprávy podávali o veciach, o ktorých sa dozvedeli z vlastnej úradnej činnosti, z vlastného postrehu, od notárov, od žandárov, alebo od svojich dôverníkov.

Župani podávali zprávy ÚŠB o veciach, ktoré získali z vlastného kruhu svojej pôsobnosti.

Zprávy obrannej služby zpravodajskej

Žandárstvo a policajné úrady podávali v týchto veciach zprávy přímo ÚŠB a nemali upovedomiť o nich ani okresného náčelníka ani župana. Tieto zprávy zasielali v dvoch obálkach. Na vonkajšej obálke bola adresa: Ústredňa štátnej bezpečnosti v Bratislave, na vnútornej obálke bolo označenie: " ÚŠB odd. 2 ". Adresa v samotnej zpráve sa uvádzala takto: Ústredňa štátnej bezpečnosti, odd. 2 v Bratislave.

V župách podtatranskej a sarišsko-zemplínskej mali zaslať súčasne opis tejto zprávy odbočke ÚŠBO pri Policajnom riaditeľstve v Prešove, v župe pohronskej odbočke ÚŠB pri štátnom policajnom úrade vo Zvolene.

Zprávy pre odbočky boli adresované takto: Odbočka Ústredne štátnej bezpečnosti Prešov, alebo Zvolen. Obálky boli dve, na vonkajšej obálke bola adresa: Prezídium Policajného riaditeľstva Prešov, resp. Zvolen. Na vnútornej bolo označenie " ÚŠBO".

Okresní náčelníci podávali zprávy obrannej služby zpravodajskej o ktorých sa sami dozvedeli. Súčasne vo vlastnej kompetencii mali urobiť potrebné opatrenie a upovedomiť o veci príslušnú žandársku stanicu. Županovi zprávy nepodávali.

Tak isto, ako okresní náčelníci, podávali zprávy i župani, ktorí vo vlastnej kompetencii zariadili potrebné, neovite o zpráve mali upovedomiť přímo príslušnú žandársku

stanicu. Okresného náčelníka predbežne o veci nemali informovať.

Policajnú úradu podávali zprávy tak, ako žandárske stanice.

Mesačné zprávy

Okrem jednotlivých zprávy podávali okresní náčelníci ÚŠB mesačne raz celkovú situačnú zprávu o pomeroch v okrese, Policajnú riaditeľstvo v Presove a štátne policajnú úradu podávali túto zprávu o situácii vo svojom obvode.

Každá zpráva mala byť rozčlenená na skupiny podľa tohoto poradia :

a/ Zprávy politické vo všeobecnosti /pohraničné incidenty, politická situácia celková.

b/ Zprávy o komunistoch a o socialistických pohyboch vôbec.

c/ Zprávy o národnostných skupinách.

d/ Veci HSĽS, DP, HG, HM, FS, DJ.

e/ Zprávy o Židoch z hľadiska politického.

f/ Zprávy o pomeroch náboženských.

Zpráva o každom bode mala byť podaná zvlášť na osobitnom lístku s označením v predmete, napr.: Komunisti - periodická zpráva za február 1940.

Hospodársku situáciu bolo treba pojať do jednej zprávy, ktorá bola rozčlenená na jednotlivé odseky:

a/Hospodárska situácia vo všeobecnosti /zásobovanie obyvateľstva, stav úrody, živelné pohromy /.

b/Nezamestnanosť, mzdové pomery a štrajky.

c/Zprávy o Židoch z hľadiska hospodárskeho /arizácia podnikov/ a majetkové veci cudzincov.

Odpis mesačnej situačnej zprávy mali zaslať okresní náčelníci a policajné úrady príslušnému županovi na vedomie.

Okresní náčelníci sa pri zpravodajskej službe nemali spoliehať len na zprávy, ktoré dostali od žandárov a notárov, ale si mali sami zorganizovať spoľahlivú zpravodajskú službu prostredníctvom HSĽS, DP, HG a FS a získavaním dôverníkov medzi civilným obyvateľstvom. Župani a okresní náčelníci museli dbať o to, aby každá akcia, ktorá smerovala proti štátu, bola ešte v zárodku udusená. Proti obvineným sa malo čo najprísnejšie zakročiť, aby to poslúžilo ako odstrašujúci príklad pre ostatných.

Organizátorom a zodpovedným činiteľom za správne a rýchle dodanie správ bol okresný náčelník a prednosta štátneho policajného úradu za svoj obvod. Tento bol povinný zorganizovať zpravodajskú sieť vo svojom okrese, pričom hlavnými orgánmi bola štátna polícia, četníctvo a notári ako hlavné zložky, učitelia, úradníci, HSĽS, HG a FS ako spolupracujúce zložky.

Sídlo ÚŠB bolo v budove býv. Policajného riaditeľstva. Všetok spisový materiál bol pravdepodobne zničený. Zachovali sa len úradné knihy cenzúrného oddelenia a menná kartotéka ÚŠB. Strata tohoto politicky významného materiálu je nenahraditeľnou škodou pre dejiny odboja nášho ľudu proti fašizmu. Kópie podávaných správ ÚŠB sa môžu nachádzať vo fondoch býv. okresných a župných úradov.

Inventár vypracoval pracovník štátneho slovenského ústredného archívu v Bratislave s. František Bielik.

I N V E N T Á R

I. Úradné knihy

Inv.č.			Rok	Fasc.
1.	Denník cenzúrneho oddelenia		1941	
2.	Denník cenzúrneho oddelenia		1942	
3.	Denník cenzúrneho oddelenia		1942-1943	
4.	Denník cenzúrneho oddelenia		1943-1944	
5.	Denník cenzúrneho oddelenia		1944	
6.	Menná kartotéka ÚŠB	B	1940-1944	1-9
7.	Menná kartotéka ÚŠB	C	1940-1944	10
8.	Menná kartotéka ÚŠB	Č	1940-1944	11
9.	Menná kartotéka ÚŠB	D	1940-1944	12-15
10.	Menná kartotéka ÚŠB	E	1940-1944	16
11.	Menná kartotéka ÚŠB	F	1940-1944	17-19
12.	Menná kartotéka ÚŠB	G	1940-1944	20-22
13.	Menná kartotéka ÚŠB	H	1940-1944	23-30
14.	Menná kartotéka ÚŠB	CH	1940-1944	31
15.	Menná kartotéka ÚŠB	I	1940-1944	32
16.	Menná kartotéka ÚŠB	J	1940-1944	34
17.	Menná kartotéka ÚŠB	K	1940-1944	35-46
18.	Menná kartotéka ÚŠB	L	1940-1944	47-51
19.	Menná kartotéka ÚŠB	M	1940-1944	52-57
20.	Menná kartotéka ÚŠB	N	1940-1944	58-59
21.	Menná kartotéka ÚŠB	O	1940-1944	60
22.	Menná kartotéka ÚŠB	P	1940-1944	61-66
23.	Menná kartotéka ÚŠB	R	1940-1944	67-69
24.	Menná kartotéka ÚŠB	S	1940-1944	70-77
25.	Menná kartotéka ÚŠB	Š	1940-1944	78-80
26.	Menná kartotéka ÚŠB	T	1940-1944	81-84
27.	Menná kartotéka ÚŠB	U	1940-1944	85
28.	Menná kartotéka ÚŠB	V	1940-1944	86-91
29.	Menná kartotéka ÚŠB	Z	1940-1944	92-93